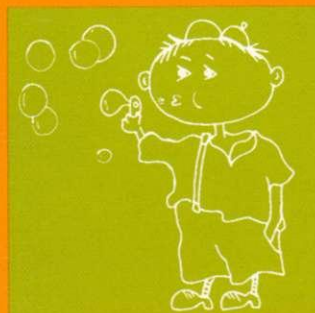

Видається за підтримки Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ

Вихователь-МЕТОДИСТ ДОШКІЛЬНОГО закладу

№8
серпень
2011

**МЕТОДИКА
МОНТЕССОРІ
В ОСВІТНЬОМУ
ПРОСТОРІ УКРАЇНИ**

Організація роботи
педагога за методом
спостереження

Інтерактивні методи
навчання педагогів

Адаптація малюків:
чи бути батькам
у групі?

повідних умов мовленнєві засоби спілкування (вербальні і невербальні).

Мовленнєві навички — це автоматизовані відповідно до певної мовної норми мовленнєві операції, які здійснюються несвідомо і слугують для вираження думок, намірів, переживань. Сформувати навичку означає забезпечити правильну побудову і реалізацію висловлювання. Ці операції неусвідомлені, тому виникає потреба у створенні умов для їх формування та реалізації.

Мовленнєва взаємодія — це об'єднання, координація

і взаємозбагачення зусиль учасників спілкування для визначення, наближення та досягнення комунікативної мети мовленнєвими засобами. Мовленнєва взаємодія є важливою умовою ефективної організації навчальної діяльності дошкільників у процесі занять. Активізуючи мовленнєву діяльність дітей, можна раціонально використати час заняття.

Особливості та значення мовленнєвої взаємодії дітей

На думку російського психолога Олени Смирнової, мовленнєва взаємодія між старшими дошкільниками має низку суттєвих особливостей, що якісно відрізняють її від мовленнєвої взаємодії дітей з дорослими. Розмовляючи з дорослими, діти дотримуються певних норм висловлювань, намагаються вживати загальноприйняті фрази і мовленнєві звороти. Вони більш-менш уважно слухають розповідь чи повідомлення дорослого, намагаються відповідати на його запитання, продовжувати розпочату з ним розмову.

Мовленнєва взаємодія дітей, **насамперед, вирізняється яскравою емоційністю**. Під час такого спілкування можна спостерігати майже вдесятеро більше експресивно-мімічних проявів і підкреслено яскравих виразних інтонацій, ніж у спілкуванні з дорослими. Спілкування дітей вирізняється нестандартністю, відсутністю жорстких правил і норм. З однолітками діти використовують несподівані, непередбачувані фрази, слова, поєднання слів і звуків. Їм важливіше висловитися самим, ніж слухати товариша, вони перебивають одне одного, кожен розповідає про своє, відповіді і висловлювання співрозмовника не завжди беруться до уваги.

Під час спілкування з однолітками дитина вчиться виражати себе, свої бажання, настрої, керувати іншими, налагоджувати взаємини. У ході такої взаємодії у дитини складається образ світу й образ власного Я. Тому дуже важливими є ефективна організація і керівництво такою взаємодією з боку вихователя.

Правила позитивного спілкування та взаємодії

Методичні рекомендації щодо організації мовленнєвої взаємодії

Організуючи спілкування дошкільників, педагог, як вважає відомий психолог Олена Кононко, має вчити дітей дотримуватись основних правил позитивного спілкування та взаємодії:

- *розмовляти мовою партнера* — учасники взаємодії мають спілкуватися між собою знайомою, доступною, зрозумілою всім мовою;
- *поважати партнера, підкреслювати його значущість*, адже базовими потребами кожної дитини є потреба у визнанні, прийнятті та повазі — проявляти повагу до однолітка слід щиро й у різні способи (брати до уваги його пропозиції, враховувати його знання і можливості, надавати право вибору, схвалювати його досягнення тощо);
- *підкреслювати спільне* — «ми з тобою схожі» (єдність інтересів, цілей, завдань, планів, думок, точок зору партнерів зі спілкування);
- *проявляти інтерес до проблем партнера* — інтерес має бути явним, тобто вираженим за допомогою слів, дій, учинків, адже байдужість до товариша гальмує конструктивне спілкування.

При цьому педагог, насамперед, має бути сам взірцем для дітей. Проте лише спілкування з однолітками створює умови для мовленнєвої творчості та прояву індивідуальності кожної дитини.

Інтерактивні методи навчання

Щоб мовленнєва взаємодія дітей була ефективною, педагог має створити умови для розвитку комунікативних навичок вихованців. Однією з таких умов є інтерактивне навчання дошкільників — активне використання в освітньому процесі інтерактивних методів навчання.

Інтерактивні методи — це способи цілеспрямованої міжсуб'єктної взаємодії, що забезпечують оптимальні умови розвитку дітей. Існує низка інтерактивних методів, спрямованих на формування навичок мовленнєвої взаємодії (*див. Додаток 1*). Характерними особливостями цих методів є:

- оптимальна активізація дітей;
- спільна діяльність вихователя та дітей у режимі рівноправного спілкування;
- створення умов для переживання успіху кожним учасником педагогічної взаємодії;
- обов'язкова рефлексія процесу навчання і виховання — осмислення доцільності обраних завдань, форм роботи, способів діяльності, причин невдач або досягнення цілей тощо.

Вихователі дошкільного закладу для розвитку мовленнєвої взаємодії широко застосовують мовленнєві вправи з використанням різних інтерактивних методів (*див. Додаток 2*). Такі вправи проводять не лише на заняттях, а й під час різних режимних процесів. Ігрова

Інтерактивне навчання дошкільників — це специфічна форма організації освітньої діяльності, метою якої є забезпечення комфортних умов для взаємодії, за яких кожен вихованець відчуває свої успіхи і, виконуючи певну інтелектуальну роботу, досягає високої продуктивності

форма спонукає дітей до активності та мовленнєвої творчості, дає змогу створити умови, за яких старші дошкільники швидко набувають необхідного майбутнім школярам досвіду комунікативної діяльності.

Інтерактивні методи роботи з дошкільниками

Назва методу	Зміст методу
Мікрофон	Діти разом з вихователем утворюють коло та, передаючи одне одному імітований або іграшковий мікрофон, висловлюють свої думки на задану тему — запропоновані до розгляду питання чи проблеми. Висловлювання не обговорюються
Дебати	Діти разом з вихователем утворюють коло та, передаючи один одному імітований або іграшковий мікрофон, висловлюють свої думки на задану тему — запропоновані до обговорення питання чи проблеми. Висловлювання обговорюються: діти ставлять одне одному запитання, відповідають на них, шукаючи спосіб розв'язання проблеми
Удвох	Діти утворюють робочі пари та виконують запропоноване завдання
Ланцюжок	Діти утворюють робочі пари, обговорюють завдання та вносять свої пропозиції в імітований ланцюжок — скажімо, у таблицю, де представлений хід казки у малюнках або умовних позначках, або самі утворюють «ланцюжок дій», «потяг» тощо
Снігова куля	Діти об'єднуються у малі групи і обговорюють проблемне питання, ситуацію або виконують спільне завдання, домовившись про чітку послідовність дій кожного члена групи
Синтез думок	Діти об'єднуються у малі групи, виконують певне завдання, наприклад малюнок на аркуші паперу, та передають його в іншу групу, учасники якої доопрацьовують виконане завдання
Коло ідей	Кожний учасник або кожна група виконує однакове завдання — обдумує певне питання, а потім вносить свої пропозиції, ідеї тощо
Загальний проект	Діти об'єднуються у кілька груп. Групи отримують різні завдання, кожне з яких спрямоване на розв'язання певного аспекту однієї проблеми. А потім кожна група представляє свій варіант розв'язання цієї проблеми
Асоціативна квітка	Діти об'єднуються у кілька груп. На дошці закріплюють «середину» квітки з зображенням певного поняття. Кожна група добирає слова-асоціації, картинки-асоціації до цього поняття

Мовленнєві вправи з використанням різних інтерактивних методів

Вправа «Павутина» з використанням інтерактивного методу «Мікрофон»

Мета:

- учити дітей добирати мовленнєві засоби під час розповіді про себе, спілкуватися одне з одним;
- розвивати зв'язне мовлення, уважність, пам'ять.

Обладнання:

- клубок ниток.

Хід вправи

Діти сідають кружка. Вихователь тримає у руці клубок ниток та пропонує кожному учас-

нику коротко розповісти про себе. Розпочинає вихователь. Після розповіді, тримаючи кінець нитки у руці, він передає клубок дитині, яка сидить навпроти. Після розповіді ця дитина передає клубок іншій, міцно тримаючи нитку. Так клубок передається з рук у руки, поки всі діти не візьмуть участь у вправі і не стануть частиною однієї павутини.

Можна ускладнити вправу, пропонуючи дітям розплутати павутину, а для цього кожен учасник повинен повернути клубок попередній дитині, називаючи її ім'я.

Аналіз вправи:

- Як ти себе почуваш?
- А на початку гри ти хвилювався?
- Чи важко тобі було запам'ятовувати інші розповіді?
- Чиї розповіді тобі сподобались?

Вправа «Доброго ранку!» з використанням інтерактивного методу «Дебати»

Мета:

- учти дітей добирати мовленнєві засоби під час привітання одне з одним, прислухатися одне до одного.

Хід вправи

Діти сідають кружка. Вихователь пропонує кожній дитині сказати усім іншим «Доброго ранку!» та повідомити, який у неї настрій та чому. Якщо у дитини поганий настрій або є проблема, інші пропонують способи, як підняти настрій або розв'язати проблему.

Аналіз вправи:

- Чи подобається вам ділитися зі своїми друзями своїми почуттями, чому?
- Як ви гадаєте як ліпше вийти з важкої ситуації — поодиночці чи разом?
- Кому ми з вами сьогодні допомогли?

Вправа «Ляльковий театр» з використанням інтерактивного методу «Удвох»

Мета:

- учти працювати у парі;
- розвивати рефлексивні вміння.

Хід вправи

Діти утворюють пари. У кожній парі діти домовляються, хто з них буде Лялькою, а хто — Лялькарем. У цій вправі Лялькар керує діями Ляльки, щоб виконати запропоноване вихователем завдання. Наприклад: виконати танцювальний рух, погодувати Ляльку, зробити зарядку тощо. Потім Лялька та Лялькар міняються ролями.

Для ускладнення завдання можна запропонувати створити крамницю іграшок, у якій «продаватимуться» кілька Ляльок. Лялькареві, щоб купити Ляльок, треба керувати діями одразу всіх.

Аналіз вправи:

- Чи сподобалося тобі бути Лялькою?
- Ти одразу розумів, що має робити Лялька?
- Лялькар добре з тобою поведився?
- Що сподобалося тобі більше: бути Лялькою чи Лялькарем?
- Чи слухалася тебе Лялька?

Вправа «Нічний потяг» з використанням інтерактивного методу «Ланцюжок»

Мета:

- учти дітей довіряти одне одному, відчувати командний дух;
- розвивати навички мовленнєвої взаємодії.

Хід вправи

Діти домовляються між собою. Одна дитина бере на себе роль Локомотива, інші стають Вагонами і утворюють «потяг», який рухається по кімнаті, огинаючи перешкоди. Локомотив рухається з відкритими очима, Вагони заплющують очі. Вагони мають встановити контакт одне з одним та повністю довіряти Локомотиву. Для ускладнення вправи можна збільшити кількість Вагонів або пустити два «потяги».

Аналіз вправи:

- Як ти почував себе у ролі Локомотива?
- Чи легко тобі було «їхати» за Локомотивом?
- Ким тобі більше подобається бути Локомотивом чи Вагоном?
- Яким повинен бути Локомотив?

**Вправа «Хмарочоси»
з використанням інтерактивного
методу «Снігова куля»**

Мета:

- учити дітей домовлятися одне з одним.

Обладнання:

- будівельний матеріал.

Хід вправи

Діти об'єднуються у кілька команд. Кожна команда повинна побудувати свій хмарочос, домовившись між собою про черговість дій кожного члена команди щодо викладання будівельного матеріалу. Завдання можна ускладнити, використавши будівельний матеріал різного розміру. Важливо, щоб хмарочос не зруйнувався. Якщо діти зіб'ються з черги, або впаде хоча б один кубик чи цеглинка, роботу слід розпочати спочатку.

Аналіз вправи:

- Чи сподобалася тобі ця гра?
- Чи образився ти на когось під час гри?
- Чому ваш хмарочос зруйнувався?

**Вправа «Вузлики»
з використанням методу «Дебати»**

Мета:

- учити дітей домовлятися і знаходити спільне рішення.

Хід вправи

Група дітей утворює коло. Кожній дитині треба з'єднати свої руки з руками дітей, які стоять не поруч з нею. Складність полягає у тому, що необхідно розплутати вузлик, не розриваючи рук, а домовляючись між собою про необхідні рухи.

Аналіз вправи:

- Важко було розплутати вузлик?
- Як ви гадаєте, легше поодиноці розплутати вузлик, чи разом.
- Чи варто прислуховуватися до думки інших, чому?

**Вправа «Несподівані картинки»
з використанням інтерактивного
методу «Синтез ідей»**

Мета:

- учити дітей колективної роботи, під час якої учасники вправи можуть побачити, який внесок робить кожен член групи у загальний малюнок.

Обладнання:

- папір і кольорові олівці для кожної дитини.

Хід вправи

Діти групами сідають кружка. У кожної дитини є папір та кольорові олівці. За сигналом діти починають малювати за заданою темою. Потім за сигналом діти обмінюються малюнками з сусідом ліворуч, а наступного разу — з сусідом праворуч, кожного разу домальовуючи чужий малюнок. Об-

мін малюнками триває доки кожен не поверне свій малюнок.

- Чи подобається тобі малюнок, який ти почав малювати?
- Чи сподобалося тобі домальовувати чужі малюнки?
- Який малюнок тобі сподобався найбільше?

**Вправа «Чарівна квітка»
з використанням інтерактивного
методу «Асоціативна квітка»**

Мета:

- учити дітей створювати логічну схему на основі асоціацій;
- розвивати логічне мислення, пам'ять, уяву.

Обладнання:

- картки у формі кружечків і пелюсток з зображеннями різних понять.

Хід вправи

Діти об'єднуються у команди. Кожна команда створює «чарівну квітку» за допомогою карток з зображеннями різних понять, що асоціюються з тим поняттям, зображення якого знаходиться в центрі «чарівної квітки». Кожна команда презентує свою «чарівну квітку». У центрі «чарівної квітки» можуть бути зображення будь-яких понять: «іграшки», «квіти», «домашні тварини», «фрукти», «цифри» тощо. Перемагає команда, яка створить найбільшу «чарівну квітку».

Аналіз вправи:

- Чи сподобалося тобі створювати «чарівну квітку»?
- Чи складно було?
- Чи допомагала тобі команда?
- На яку тему ви хотіли б створити чарівну квітку наступного разу?

**Вправа «Що змінилось?»
з використанням інтерактивного
методу «Удвох»**

Мета:

- учити дітей працювати у парах;
- розвивати спостережливість, увагу.

Хід вправи

Діти утворюють пари, роздивляються одне одного, потім повертаються спиною одне до одного. Кожен учасник змінює свій зовнішній вигляд — знімає бант, розстібає кілька гудзиків, одягає кофточку тощо. Діти мають визначити, що змінилось у зовнішньому вигляді напарника.

Аналіз вправи:

- Чи складно було змінити свій зовнішній вигляд?
- Як ти гадаєш, що складніше — змінити свій зовнішній вигляд чи відгадати, що змінилось у зовнішньому вигляді товариша?
- Чи сподобалася тобі гра?